

TAAL

1. Beginsituatiefase

1.1. Visie

Taalonderwijs op onze school wordt bepaald door de beginsituatie van onze leerlingen. Deze beginsituatie is afhankelijk van meerdere factoren:

1. leeftijd en schoolgeschiedenis spelen een belangrijke rol;
2. mogelijkheden van elk kind (type 1 of type 8);
3. thuistaal, omgevingstaal en schooltaal (*zie ook 1.2. 'Doelgroepprofilering'*);
4. specifieke leerstoornissen zoals dyslexie, ...;
5. mate van ondersteuning thuis.

Gericht leren luisteren is een voorwaarde om tot communicatie te komen. Daarom ligt in onze school vooral de nadruk op de mondelijke taal. Er wordt ruim aandacht gegeven aan zowel de receptieve, als zeker ook de productieve taalvaardigheid. Ons taalonderwijs moet ervoor zorgen dat leerlingen vlot kunnen en willen communiceren, taal durven gebruiken, zowel met leeftijdsgenoten als met anderen. Taal is immers een voorwaarde om sociaal te kunnen functioneren. Hiervoor moeten ze kunnen 'begrijpen', maar zich ook kunnen 'uiten'. Dit alles moet kunnen gebeuren in begrijpbaar Nederlands. Van alle partijen wordt verwacht dat zij Nederlands praten binnen de school. We gaan uit van het principe 'taal de hele dag'. Dit wil zeggen dat we taal stimuleren zowel binnen de klas als daarbuiten (op de speelplaats, in de refter, op de bus...).

Gelijktijdig wordt ook aandacht geschonken aan de geschreven taal. We vertrekken zoveel mogelijk vanuit de leefwereld van de leerlingen, maar houden ook de verdere schoolloopbaan voor ogen: functioneel taalonderwijs om maximale kansen te creëren voor later. We willen onze leerlingen ook leren hoe ze passende hulpmiddelen kunnen aanwenden voor taal, bijvoorbeeld gebruik van een zelf samengesteld 'Spellingsmapje', een woordenboek, een computer...

Een goed taalbeleid draagt bij tot vakoverschrijdende vorming van leerlingen, maar kan enkel door een systematische en een gezamenlijke inspanning van het volledige schoolteam. Via de groeilijn taal en de klassenraden wordt de taalwerking binnen elke groep bepaald, geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd. Ons taalbeleid is veeleer een proces dan een welomschreven actie.

1.2. Doelgroeprofilering

Zowel binnen type 1 als type 8 stellen we vast dat onze leerlingengroep zeer heterogeen is met betrekking tot het leergebied taal.

Hierbij merken we op dat onze leerlingen meestal onder te brengen zijn in één van deze drie categorieën :

- a. zuiver eentalig Nederlandstalige kinderen
- b. meertalige kinderen: Frans - Nederlands, Frans - anderstalig - Nederlands
- c. anderstaligen: Roma-kinderen, asielkinderen, ...: zonder voorkennis van het Nederlands

2. Doelenfase

Onze school baseert zich voor haar taalonderwijs voor type 1 op de ontwikkelingsdoelen (OD) type 1 (BuBaO 1999). Voor type 8 baseren we ons op de OD voor Buitengewoon Onderwijs Type 8 (BuBaO 2010) en het leerplan van het gewoon Basisonderwijs. Voor elk type gelden een aantal dezelfde OD, maar ook totaal andere. Er werd een richtinggevende selectie op groepsniveau gemaakt zowel voor type 1 als voor type 8 (zie 'Groeilijnen taal'). Voor leerlingen die dan nog uit de boot vallen, kunnen op individueel niveau doelen geselecteerd worden (zie IHP). *(zie ook Pedagogisch project fase II Doelenfase)*

3. Voorbereidingsfase

3.1. Specifieke accenten voor type 1 en type 8

Type 1:

De beperkte communicatiemogelijkheden van sommigen blijft wel een gegeven waarmee rekening moet worden gehouden. Daarom wordt er ook gebruik gemaakt van tekeningen, pictogrammen en stappenplannen om onze communicatie visueel te ondersteunen. Voor deze leerlingen ligt de nadruk op vlotte mondelinge taal (luisteren, spreken, lezen) en de basiskennis van de schriftelijke taal, vooral functioneel toegepast (vb. infofiches invullen, boodschappenlijstje opstellen, eenvoudige mailtjes versturen,...)

Type 8:

Hier wordt naast de technische opbouw van lezen en schrijven, meer en dieper nagedacht over taal (taalbeschouwing) en worden strategieën (voor spelling, taalbeschouwing...) aangebracht en inge oefend om 'correct' taal te begrijpen, zodat men opdrachten nadien juist kan uitvoeren.

3.2. Strategie

Taalonderwijs op onze school

Naast de zuivere taallessen werken we in onze klassen heel wat talige activiteiten uit. Op die manier proberen we zoveel mogelijk de taalvaardigheid te stimuleren. Dat is echter niet altijd evident!

Een greep uit ons aanbod van activiteiten die leerlingen motiveren om bewuster te streven naar een grotere taalvaardigheid:

- toneelopvoeringen bijwonen
- een artikel schrijven voor in het schoolkrant(je)
- knipselboek rond bepaalde thema's
- activiteiten met een rijk taalaanbod op de laatste namiddag voor een vakantie
- muzische en talige activiteiten om projecten af te ronden
- kringgesprekken om o.a. tot consensus te komen over leefregels in de klas
- gebruik maken van stappenplannen om hun gedachtegang te structureren en te helpen bij het verwoorden
- PAD-lessen waarbij ze o.a. aan de hand van prenten over gevoelens leren praten, conflicten leren uitpraten, ...
- samenwerking met de openbare bibliotheek: tweewekelijks bezoek met de klas, activiteit met de jeugdboekenweek, ...
- visuele ondersteuning met picto's en prenten
- prenten-, info- en leesboeken zijn ter beschikking in o.a. de opvangruimte van de voor- en naschoolse opvang (= Leesplek)

Taal op maat voor alle leerlingen

Nieuwe leerlingen worden ingedeeld in de best passende PE op basis van hun taalniveau. Dit taalniveau wordt bepaald aan de hand van observatie, testing (zie paramedisch verslag) en informatie vanuit de doorverwijzing. Naast het taalniveau houden we ook rekening met andere factoren, zoals leeftijd en sociaal-emotioneel niveau om een kind in een bepaalde PE te plaatsen.

Bij leerlingen die hier reeds langer schoollopen wordt jaarlijks geëvalueerd of zij kunnen doorschuiven naar een volgende PE. Dit gebeurt tijdens de KR eind juni aan de hand van evaluaties waarvan de resultaten terug te vinden zijn op het deelleerlijn-document.

Daarnaast worden klasoverschrijdend aparte lees- en spellingsgroepen gemaakt (vanaf de tussengroep) om op het niveau van het kind te kunnen werken en iedereen maximale kansen te geven. De niveaugroepen voor spelling en voor niveaulezen worden samengesteld volgens de vorderingen van de leerlingen bij deze leerstof. De evaluaties hiervan worden uitgevoerd door de logo aan de hand van AVI-testen en PI-dictee. De leerkrachten hebben een spellingsmapje, samengesteld door de logo, ter beschikking om

hun leerlingen extra te ondersteunen. Er worden ook leesmapjes bijgehouden per leerling.

Er wordt zo veel mogelijk vertrokken vanuit de leefwereld van de kinderen. Er wordt gedifferentieerd binnen de groep, bij de logo of door andere taalondersteuning zoals Rand en Taal. Door de meertaligheid wordt er veelal langer dan 1 niveau aan dezelfde OD gewerkt!

Zoals steeds wordt eerst de technische basis (aanvankelijk lezen en schrijven) aangeleerd en geoefend, om daarna verder in volgende niveaus te verdiepen.

Hierbij gebruiken we als bron, voor:

- speelleerklas: Veilig leren lezen, Veilig stap voor stap
- basisklas: Veilig stap voor stap (voor type 1) en Veilig leren lezen (voor type 8)
- tussenklas- en eindklas: Tijd voor Taal (voor type 1) en Tijd voor taal accent (zal worden uitgetoetst vanaf sept. 2014 voor type 8)

Als schrijfmethode kozen we voor de hele school dezelfde methode, nl. Van Ins Schrijfmethode. Leerlingen die later instromen kunnen wel hun eigen schrijfstijl behouden. In zelfgemaakte werkblaadjes voor leerlingen streven we naar eenzelfde lettertype, nl. Arial.

3.3. Handleiding groeilijn taal

Zie algemene afspraken in *Pedagogisch project, III Voorbereidingsfase, punt 6 'Hanteren van het curriculum per leergebied'*.

Specifiek voor leergebied taal: indeling van de niveaugroepen

Niv.	Start leerstof...
0	kleuter
1	Voorbereidend 1 ^e lj
2	Begin 1 ^e
3	Midden 1 ^e
4	Begin 2 ^e
5	Midden 2 ^e
6	Begin 3 ^e
7	Midden 3 ^e
8	Begin 4 ^e
9	Midden 4 ^e
10	Begin 5 ^e

Het indelen van leerlingen in de passende niveaugroep taal gebeurt tijdens de KR.

In de taallessen wordt taal aangeboden in al zijn vormen en dit telkens op het niveau van de groep. De indeling van de leerstof type 1/type 8 gebeurt volgens deze domeinen :

- A. Luisteren
- B. Spreken
- C. Lezen
- D. Schrijven

Voor Type 8 wordt er uitgebreid met:

- E. Strategieën
- F. Taalbeschouwing
- G. (Inter)culturele gerichtheid

Bij de logo of werkgroep groeilijnen kan men terecht voor extra uitleg.

3.4. Verwachtingen ten aanzien van ouders

Als school vragen wij dat ouders ook thuis zoveel mogelijk het Nederlands ondersteunen en we promoten hiervoor Nederlandstalige naschoolse opvang, sportbeoefening, jeugdbeweging, boeken en TV-programma's, vakantiecampen... (zie engagementsverklaring in schoolinfo).

Ook aan de anderstalige ouders zelf wordt gevraagd om zich wat te bekwamen in de Nederlandse taal, om de communicatie met de school en de ondersteuning van hun kinderen betere kansen te geven. Hierdoor geven zij hen een positief signaal!

4. Uitvoeringsfase

De klasleerkrachten, logo en leerkracht(en) Rand en Taal zijn het meest uitgesproken bezig met het taalonderwijs op onze school. Met behulp van de groeilijnen bepalen zij de leerinhoud voor hun groep/leerling. Maar gezien ons principe 'taal de hele dag', participeren alle leerkrachten en paramedici hieraan.

Wat betreft het inzetten van logo, leerkracht Rand en Taal en ambulante leerkrachten in de klaswerking: zie Pedagogische project fase IV, 2. 'Klasintern werken'.

Logopedie:

De logo ondersteunt leerlingen met specifieke taalstoornissen, vertraagde taalontwikkeling of lees- en spellingsproblemen. Ze werkt enerzijds individueel met leerlingen, anderzijds ook geïntegreerd in de klassen om o.a. transfer te bevorderen. Hierbij gaat veel aandacht naar mondelinge taal: zinsbouw, woordenschat, woordvorming, taalgebruik...

Rand en Taal:

Voor leerlingen met een zeer beperkte kennis van het Nederlands worden uren Rand en Taal georganiseerd, met als doel de integratie van die anderstalige leerlingen te bevorderen. We proberen hen zo snel mogelijk Nederlands te leren om mee te kunnen functioneren op school: klas, speelplaats, eetzaal, bus,... maar ook buiten de school in de maatschappij.

Hiervoor wordt de schooltaal en algemene basiswoordenschat aangeboden en inge oefend, maar ook de schoolse taalvaardigheden (instructies - boodschappen,...) komen voldoende aan bod.

Op dit moment werken we op 2 niveaus:

- Leerlingniveau: voor kinderen die nog te weinig schooltaal hebben om te volgen in de klas. Op advies van de klassenraad worden zij zo nodig (zie zorgvraag van de leerling) uit de klas gehaald om woordenschat uit de dagelijkse schooltaal op een speelse manier in te oefenen, zodat ze zich beter voelen in de klas en op school. Het is uiteraard ook de bedoeling dat ze kunnen aansluiten bij de pedagogische eenheid/GWP waartoe zij behoren. De leerkracht Rand en Taal kan ook rond specifieke lesopdrachten werken vb. woordenschat van WERO-lessen inoefenen. Dit kan individueel of met een groepje leerlingen gebeuren.
- Klasniveau: De leerkracht Rand en Taal gaat meestal mee in de klas en begeleidt mee, hetzij dezelfde activiteit of een andere activiteit (vb. in hoekenwerk waarbij de klasleerkracht een groepje heeft waarmee ze een spreekoefening doet). De leerkracht Rand en Taal kan ook met een deel van de kinderen apart werken aan hetzelfde onderwerp, maar op een andere manier, gedifferentieerd naar methode, werkvorm, ... Deze leerlingen hebben vaak een andere aanpak nodig.

Volgende niveaus zullen in de toekomst verder worden uitgewerkt:

- Schoolniveau: De leerkracht Rand en Taal werkt aan het sterker maken van klasleerkrachten om zo snel mogelijk anderstalige leerlingen te integreren in het klas- en schoolgebeuren. Door het uitwerken en verzamelen van materiaal, het voorstellen van interactieve werkvormen... ondersteunt de leerkracht Rand en Taal het team om taalvaardigheid te bevorderen in alle klassen.
- In de toekomst zien we ook nog een uitdaging in de uitwerking naar betrokkenheid van ouders. We zijn er zeker van dat we via ouders nog meer kunnen bereiken met onze kinderen.

5. Evaluatiefase

Zie algemene afspraken in *Pedagogisch project, 'punt V: Evaluatiefase'*.